

– Tað fara vit ongantið at vita. Men tann spurningin hava vit mangan reist, sigur Hallbjørg Hansen.

Eftir eina stund á ríkissjúkrahúsinum gekk leiðin heimaftur til Føroya til eitt lív við dialysu.

Vónir um transplantatióin

Fyrsta árið í Føroyum fór til at venja seg við umstøðurnar. Tað lá í kortunum, tá Eiler fór av ríkissjúkrahúsinum, at tað var møguleiki fyri at fáa transplantatióin. Men eftir neyvari kanning í Danmark komu boð av ríkissjúkrahúsinum um, at tað helst ikki fór at bera til kortini.

Í 2003 varð tó ein nýggjur nýrakonsulentur knýttur á Landsjúkrahúsinum, og hann hevði eina øðrvísi hugsan. Eiler skuldi fáa bæði nýra og hjarta transplantatióin. Tí fór Eiler á Líknargøtu úr Føroyum og til Danmarkar at búgva í 2004, har hann eisini gekk regluliga til dialysuviðgerð, meðan hann bíðaði eftir boðum.

– Eg skuldi vera so nær við ríkissjúkrahúsið sum gjørligt, og mátti ikki fara longri enn ein tíma burtur frá. Eg gekk við einum bibbara líka fram til 2007, sigur Eiler á Líknargøtu.

Men bibbarin fór ongantið at ringja. Í 2006 versnaði støðan hjá Eileri munandi, og tað vísti seg, at krabbamein hevði sett seg í óvirknu nýruni. Og bæði vórðu tikin.

Í apríl 2007 fekk hann at vita, at hann var ov veikur til at fáa eina transplantatióin, og tí varð alt avblást, og Eiler flutti heimaftur á klettarnar.

– Eg gekk í meira enn trý ár og bíðaði eftir hesum. Tú kanst ætla, tað var skuffandi, tá eg so onga transplantatióin fekk kortini, sigur Eiler á Líknargøtu.

Hann og Hallbjørg fóru heim aftur til Føroya við tí vitan, at lívið nú skuldi haldast í gongd við dialysu.

– Eg visti jú tað, at dialysa ikki lekir nakran. Tað leingir lívið, men ikki meira enn tað, sigur Eiler á Líknargøtu.

Fýra dagar um vikuna á landssjúkrahúsinum

Síðani tá hevur veruleikin hjá Eileri verið tann, at áleið 20 tímar um vikuna skulu setast av til dialysuviðgerð á landssjúkrahúsinum. Hvønn mánadag, mikudag, fríggjadag og leygardag skal Eiler mæta á landssjúkrahúsinum, har hann saman við áleið fimm øðrum situr hvønn morgun til hesa viðgerð. Dialysuviðgerðin er ein háttur at taka burtur ótørv (affaldsstoffur) og óneyðuga vætu frá kroppinum,

Í 2001 arbeiddi Eiler á Líknargøtu hjá Havsbrún, men gjørdist akutsjúkur, og kom ongantið aftur til arbeiðis. – Tað er framvegis hart at viðurkenna, at eg ongantið aftur kann arbeiða, sigur Eiler, sum tá bert var 47 ára gamal

MYND: FINNUR JUSTINUSSEN / FOTOSTUDIO

»Tað var ótrúliga hart at síggja øll onnur fara til arbeiðis, mála hús, vaska túnið og slíkt, meðan eg bara sat í vindeyganum og eygleiddu tey«

Eiler á Líknargøtu

tá ið nýruni gevast at rigga. Men tað er ein strævin viðgerð.

– Tað er ótrúliga møðandi. Eg eri ógvuliga troyttur teir dagarnar eg eri til dialysu. Eg eri um morgunin, so út á kvøldið teir dagarnar byrjar at batna, sigur Eiler á Líknargøtu.

Hart umhvørvi hjá dialysusjúklingum í Føroyum

At vitja so fast á landssjúkrahúsinum saman við fimm øðrum viðførir, at tú fært ein tætt tilknýti til hesar sjúklingar og fyri so vítt allar dialysu sjúklingar í landinum. Hesir fýra dagar í vikuni hjá Eileri eru hildnir saman við øðrum í somu støðu, í sama rúmi.

– Tað er eitt hart umhvørvi. Eg havi kanska sitið saman við onkrum í fýra, fimm ár, og so doyggja tey burturfrá ella fáa tað verri. Eingin blívur nakrantið frískur, sigur Eiler á Líknargøtu.

Síðani hann byrjaði at ganga til dialysuviðgerð á landssjúkrahúsinum

erum eru áleið 14-15 føroyingar, sum hann veit um, sum hava fingið nýratransplantatióin.

– Og tá tú so hugsar um, at eini 70 eru deyð, bara meðan eg havi verið har, so sært tú, at tað ert eitt hart umhvørvi fyri okkum øll, sigur Eiler á Líknargøtu.

Spurningurin, sum mangan reisist í høvðinum hjá Eiler er, nær tað man vera hansara túrur.

– Eg havi livað við hesum í 15 ár. Og eg havi eitt sera veikt hjarta. Eg havi enntá einaferð yvirlivað hjartastopp. Tað er ótrúligt, tá man hugsar um standin á hjartanum, sigur Eiler á Líknargøtu.

Tað var í 2013, at Eiler á Líknargøtu varð innlagdur og fekk hjartastopp. Hallbjørg var einsamøll við honum á stovuni ta løtuna hjarta gavst at pumpa.

– Tað var hart, men eisini tað gekk. Eftirfylgjandi fekk Eiler innopererað eitt tól, sum skal seta hjarta í gongd aftur, um tað steðgar.

Men tað var eitt fremmandalikam, so tað vóru eisini vandar við tí. Hann varð so sjúkur av infektiónum av tólinum, sum læknar ikki fingi tamarhald á, og tí skuldi tað úr aftur háltannað ár eftir, tí tað var mett at vera tryggari, sigur Hallbjørg Hansen fyri at vísa á, at lívið við ongum nýrum og veikum hjarta viðførir alskyns aðrar avbjóðingar, sum tilsamans geva eitt ómenniskjaligt stórt trýst á Eiler og hansara familju.

Og júst av tí orsök vóna tey bæði, at umstøðurnar hjá dialysusjúklingum eru betur nú enn tær vóru, tá ið Eiler gjørdist sjúkur.

– Hann gjørdist óarbeiðsførur frá degi til dags. Tað var eitt skelkur hjá okkum, og tá sjúka fyllur so nógv, so skal allur stuðul frá tí almenna og frá heilsumyndugleikunum rigga uttan trupulleikar. Tað er ov nógv at taka sær av tí eisini, sigur Hallbjørg Hansen og staðfestir, at tað hóast alt eru 15

ár síðani, at tey bæði stóðu yvir fyri trupulleikum við tí almennu skipanini.

Slapp ongantið aftur til arbeiðis

Nú Hallbjørg er farin at seta orð á upplivingarnar fyri 15 árum síðani slepst ikki undan at venda aftur til tað, sum Eiler eisini misti, tá ið tarmarnir fóru at bila. Arbeiði. Og tað er greitt, at júst skerdi arbeiðsførleikin ávirkan Eiler enn tann dag í dag.

– Tað var ótrúliga hart at síggja øll onnur fara til arbeiðis, mála hús, vaska túnið og slíkt, meðan eg bara sat í vindeyganum og eygleiddu tey, sigur Eiler á Líknargøtu.

Hann arbeiddi hjá Havsbrún og búði á Kamsdali, tá ið hann í 2001 gjørdist sjúkur – einans 47 ára gamal.

– Ímynda tær, at títt arbeiðslív steðgar á so ungum árum. Tað er ótrúliga trupult at venja seg við, sigur Eiler á Líknargøtu.

Hann ætlaði sær altíð aftur til arbeiðis, men nú 15 ár eru farin má bara staðfestast, at tað kemur hann ongantið. Eiler er við gott mót og er uttan iva ein sterkur maður. Men sjúkraleigan hevur ávirkað hann – og forstáiligt so.

– Eg havi onkuntið hugsað um at sleppa herfrá. Tað er imóti øllum oddsunum, at eg eri her enn, men onkursvegna havi eg klárað at siglt millum skerini. Men tað er tyngjandi, staðfestur Eiler á Líknargøtu.

Í dag er hann tó onkursvegna sloppin aftur til arbeiðis. Ella so-leiðis roynir hann sjálvur at síggja veruleikan. Og hansara góða samband við landssjúkrahúsið ger, at hann kennir seg heima har.

– Eg fari til arbeiðis eins og øll onnur. Munurin er bara, at mítt arbeiði er á dialysudeildini, sigur Eiler smílandi.

Hann slær at enda fast, at uttan gott bakland og stuðul, so ber ein slikt sjúkraleiga ikki til at yvirliva.

– Eg havi eina góða konu, tvey deilig børn og fimm abbað børn. Eg eri takksamur fyri alt tað, sum tey øll hava gjørt fyri meg, sigur Eiler á Líknargøtu.

Og tá umræður standin hjá nýrasjúklingum í Føroyum, so er eitt, sum í dag er blivið munandi betri frá tí Eiler gjørdist sjúkur fyri 15 árum síðani. Vit hava fingið okkara egna nýralækna.

– Tá eg kom aftur til Føroya í 2007, so merktist tað av álvara, at vit nú høvdu ein fulltíðar nýralækna á staðnum. Tú kennir teg bara tryggari, tá onkur er hjá-staddur, sum hevur servitan um tína sjúku, sigur Eiler á Líknargøtu, dialysusjúklingur í Føroyum seinastu 15 árin.

■ Matur hjá dialysusjúklingum

Kosturin hjá einum dialysusjúklingi er ógvuliga skerdur. Tú skal helst eta reinan mat – tað vil siga kjøt og fisk. Breyð kanst tú eta, men í smærri mongdum. Matur sum bananir, appelsinir, sjokoláta, kakao og líknandi kemur ikki uppá tal. Kaffi kanst tú drekka, men bert ein kopp um dagin. Hetta er tí, at tá nýruni ikki rigga, so vera tey óneyðugu evnini ikki sölðað burtur frá kroppinum, og tað er júst hetta, sum dialysuviðgerðin ger. Men hóast viðgerðina, so vera dialysusjúklingar ússaligir av at eta mat, sum inniheldur tey skeivu evnini.

■ Ferðast sum dialysusjúklingur

Tað er eyðsæð, at dialysusjúklingar eru ógvuliga skerdur, tá ið umræður ferðing. Eiler á Líknargøtu hevur trupulleikar við at fara av landinum í feriuørindum, tí hann skal vera tætt knýttur at dialysutóli so at siga annan hvønn dag. Danska Nýrafelagið hevur tó tikið hædd fyri hesum, og tí hava tey skipað fyri nøkrum feruíbúðum, har dialysutól og sjúkrasystrar eru knýttar at.

■ Hvat er dialysuviðgerð?

Tá nýruni ikki rigga merkir tað, at kroppurin fyllist við affaldsstoffum og óneyðugari vætu, og tú gerst sera illa fyri, og kanst ikki yvirliva uttan stuðul frá dialysutólinum. Dialysuviðgerð merkir, at kroppurin verður tømdu fyri yvirskotsvætu og fyri affaldsstoffir, sum eru í kroppinum, men ikki verða filtrerað gjøgnum nýra – eins og hjá frískum.